

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bócsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szer-
kesztőségnél, vagy a helybelikönyv
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, március 22. 1859.

12. szám.

Második évi folyam.

A néphagyományok gyűjtése ügyében.

(Vége.)

Lehet-e még erősebb érveket, megindítóbb okokat felhozni a nemzeti hagyományokat s különösen azoknak a nép ajkain keringő igen jelentékeny részét illetőleg azok után, miket Kölchsey, Erdélyi, Toldy, Kazinczy s számos egyebeken kívül újabb tudományos irodalmunk kitünő fénye a „Magyar Mythologia“ élénk tárt? — Kelljen-e világosabb bizonyítékokat felmutatnunk a nemzeti hagyományok termékenyítő hatásáról, mint öntudatosabb nemzeti irodalmunk ama nagyszámú kiváló termékeit, melyek már europaszerte dicséretes elismerést nyertek? — Vagy tán a buzdító, emelő példákat a másrésztől aggasztó, loverő jelenségekkel nyomatékoljuk a szomorú enyészet amaz ösvényére mutatva, mely nyom nélkül elnyeli a gondtalanul feléje rohanókat, kik csupán állati gyönyör hajhásztaban helyezik az életet, szintugy mint ama nyomorú tompaságban tengődöket, kik saját éveik számával sem törődnek, nem hogy nemzetök multját, a jelen és jövőnek dúsan kamatozható tőkéjét kellőleg számba vennék. Amattól a rothlag társadalmi élet szörnykinövéssei, az élni siető láz-roham böszültjei, emettől a fatalistikus keleti lomhaság hívei riaszthatnak el. — Érdemesnek látszik e helyütt idéznünk, mit egy dervisféle muszliman éveinek száma iránti kérdésünkre válaszolt: „mi köze ahhoz az embernek? — mondá ő a kérdést roszaló tekintettel — isten gondja az.“ Mohammed képének láttára fejét csóválva mormogta: nagy ember, nagy ember; de nemzete multja iránt csupán prófétáik sirjainak látogatásával hitte kötelességeit leróni. — Gyakran emlékszem e fá-sult nyugalma alakra, ki oly baljóslatu megvetéssel nézett könyvszekrényemre, mintha az egykoron Omar kalifának tulajdonított eszmét forralta volna agyában. — Barbarorum est in dies vivere, — de hát nostra consilia mennyiben spectant sempiternum tempus? Hogy hévvel lázzal elszavaljuk: „de néked élni kell oh hon, s örökre mint tavasz virulni“ — a reád majd érdemesek számára! — Vajha ne volna ereinkben annyi török-vér! Mert a „beteg ember“ bőrére vetett kockát a kétszeres rokonság megsinli! — De a sok mondani valóból máskorra is hagyva most csak azt érintsük még meg, mit eredményezett nálunk egyes belátók buzgó sürgetése különösen a néphagyomány-gyűjtést illetőleg?

Legrövidebb lehet válaszunk, ha erre nézve Ipolyi Arnoldnak az Uj M. Muzeum 1858. oct. füzetében megjelent cikkére: „A magyar népmeseügy“ utalunk. A kétségkívül legilletékesebb felszólalás mind igénytelen nézetemnek, melyet nemzeti hagyományainkra vonatkozólag több évi figyelmes tapasztalataim nyomán több ízben nyilvánítottam már, bőséges igazolást nyújt, mind ama célatomnak, melyet a főcímzett két műnek némileg ismertetését a t. szerkesztő urnak még egy évvel ezelőtt ígertem volt — minek teljesítését azonban számos kedvezőtlen viszony folyton gátolá — elég erős indokolását adja, a népmese-gyűjtésre köztünk netán vállalkozni készülőknek tanulmányzás példányaiul jelölvéni ki, — ha már a külföldön virágzó tudomány e szakbeli előkelő utmutatóitól tanulni éppenséggel nem birunk, — legalább a körünkben fölmerült dicséretes jelenségek közt különösen Haltrich és Müllernek szóban levő gyűjteményét, hogy általok legközelebről utba igazítva fogalmat szerezhessen, mint kell a tárgyat sükeresen kezelni: akár az anyagszedést illetőleg (főleg a Haltrich előszavában leirt vállvetve működést véve példányul) akár az előadási modorra nézve, akár pedig, és különösen a tájékozó, felvilágosító, magyarázó tanulságos jegyzetek s összehasonlító párhuzamok tekintetéből.“ Valóban ha csak ezek nyomán indul is meg az igazán lelkesült buzgalom, aligha fog megnyugodni, mig az ezek által kegyelettel idézett nagy irányadók mélyebb ismeretéhez is nem jut, s általok ama magas állaspontra nem vergődik, melyről e szakmunkásság kiváló jelentékenységű célját s eredményét folyton világosabban belátja, mely tudat majd buzgalmát is aránylag növeli. De az ilyesmire fogékony kebleknek sürűbben kellene mutatkozniok ifjaink közt, hogy még legalább némileg idején eredhetne meg az igazi tevékenység e mindinkább veszélyeztetett parlagon, hol valóban periculum in mora. — De az eddigi közönység mindaz iránt, mi e nemű buzdítások dacára szélteben mutatkozik, nem nagy reményekre jogosíthat; mert hol még oly mű is, minő a „Magyar Mythologia“, melynek szerzője élénk szellemi törekvés közepett már egy buzgó szakfelekből álló irodalmi iskolát idézhetett volna elő — csak annyi figyelmet perjeszt, mennyi iránta nálunk nyilvánult, melyet a külföldön irányában támadt elismerés sokkal felülmúlhatatlanul igen vérmes jóhiszeműséggel várhatni egyhamar, — szana irány-

zatokból, s holmi föllengődiségekből ily szerény lát-
szatú foglalkozásokra térést. Mondjuk-e még, hogy e
tamaskodásunknak minél hathatósabb cáfolata reánk
nézve lenne legörvendetesebb? Ennyivel úgy hiszem
egyelőre elég volna mondva a Haltrichféle népmeséket
illetőleg. A mi benne legfőbb: a reánk szóló tanulság
ebből is eléggé látható. Az egyes mesék ismertetése,
taglalása sat. még élénkebben dorgálná szunnyadozó-
sunkat. Ám olvassa végig az értelmes olvasó, s való-
ban keveset fog lelni a 78 mese közt, mely egyes
passusai a mi népünk közt is szélteben divó mesék
részleteire ne emlékeztetnék. Ime a prior tempore po-
tior iure, magyarul: „szemesnek áll a világ” — is-
meretes közmondás mennyire igazolva itt is! — Mintha
hallanám már a dörmögést, hogy hát mért nem tesz-
nek a buzdítók? — kik csak a pirongatásban helyez-
nek minden érdemet sat. Erre szóló válaszul eleget
mond főnebb idézett előbeszéd tartalma. Egyes elszige-
telt törekvés minden egyéb teendőtől menten kizárólag ily
gyűjtéssel foglalkozva sem teheti azt, mit öszhangzatos
erők célszerű szövetsége eszközölni képes. A mi szel-
lemi munkásságunk sokképen sinli a valódi központ,
tájékozó képességek, a jó iránynak örömet hódoló
ügyyszeretet, önzellen lelkesültségben, szóval a közcélra
törekvésben igen is érezhető hiányosságunkat. Nálunk
még a magán szenvedély erősebb ösztön a közérdek-
nél, bármily kiáltólag felhívó legyen is ez. Hiába trahit sua
quemque voluptas; és még is dicsőségre, közelismerésre
s ki tudja még mire nem számít a legönzőbb irodalmi
piperkőc is. — Vajmi üdvös volna a buzgó szász ifjak
épületes példáját, minél érzékenyebben szívünkre ven-
nünk. — E célja imez igénytelen közleménynek, mely
bár annyi figyelemben részesülhetne, mennyire egy
zsenge novellát szokoit az olvasó közönség méltatni;
talán talán még sem lenne okunk a drága idő pazar-
lásán bánkodnunk.

Közelebről Müller Frigyes „erdélyi népmondái”-
ról szándékunk holmi üdvösnek látszót közleni, ha al-
kalmatlankodásunk türelemre talál.

Karcsai G.

Régi levéltárca. *)

Közli Lugossy József.

*Ibrahim Aga Piski István Tihanyi Hadnagyak
Koppányból 1589.*

Adassék az hazug, tekéltetlen, hitetlen bestie kurvafiának
Piszki Istvánnak Tihanba tulajdon kezébe.

Te hamis hitü hitetlen bestie rossz kurvafi, eb,
Ország kóborlója, nem Piszki István, hanem kurva
István, és k...fia az te neved volt, az van-is, az lé-
gyen bestie, hitetlen k...fi. Talánd azt tudtad, hogy

*) Az ezen rovat alatt közlendő leveleket, a tudós közlő
ur az eredetiekből másolta le. Tudunkra ezek kiadatlanok,
egynek kivételével, mely mintegy 50 év előtt egy már ritka
könyvben jelent meg. T. c. olvasóink ezen leveleket több te-
kintetben érdekeseknek fogják találni. (Szerk.)

én Konstantzinápolba mentem tetőled való félelembe
bestie k...fi? azért utánnam ilyen levelet irtál: de
bestie hitetlen k...fi, ha az jégen nem lött, mert én-
nékem nem irtad, és énnékem tuttomra nem volt, hogy
jégen kel meg-víni, de immár most értem mi akarod,
készen vagyok bestie k...fi; és ez előtt-is kész vol-
tam, de te nem voltál ember hozzá, hanem rosz k...a
voltál. Azért ha holnap akarod, vagy holnap után aka-
rod, én itt készen vagyok, valamikor te akarod. Én
az Agaságot másnak el-attam, sem Bégtül, sem Basá-
tul nem tartom, ha követ jön-is, hiszem az Istent,
hogy ellent nem tart róla. Hanem így vijunk bestie
hitetlen, rosz bestie k...fi; egy korlátba ketten
mennyünk be, sem te hozzád Magyar vitézek ne me-
hessenek, sem én hozzám Török vitézek ne jöhessenek,
és ott fegyverrel lehet-is, foggal lehet-is mind
addig vijunk, hogy egyik a' másikat ki végez ez vi-
lágbul. Az mit énnékem külted bestie, hitetlen rosz
k...fi, nem érdemlem én azt*), de a te agótt Apád
az volt, te-is az vagy. Te magaddat el-mettzet-
ted, és azt külted ide, immár a te neved nem Piszki
István, hanem kurta dísznó. Erről-is ismérszik, hogy
hamis, hitetlen, rosz k...fi vagy. Leveledben irsz,
hogy a' Chyrium, és Abdi Harambasa nem ment volna
az Vár alá, meddig az jég tartott, de rosz eb mi azt
meg-bizonyittyuk Simontorniai Vitézekkel, és Haszon
Agával, hogy ők oda mentek, de te nem mertél ki-
jönni, mert nem voltál ember hozzá. Te hamis hitetlen
eb azt is irod, hogy nem volt árpám mivel tartanom
azt az lovat, azért oda adtam te néked. Tudod bestie
eb, hogy az az ló nem enyim volt, hanem a szegény
Kaszafer Oda Bassa pénzen vette volt az ő maga feje
váltságáért, úgy vilte te néked. Immár ha az lovat nem
szeretted, mért hogy ő magát meg nem tartottad, és
az lovat hátra nem külted? Hazug, hitetlen k...fi, az
az én levelemben ha az Chyrak lova vagyon, tehát én
tőlem azt meg-várd, ha pedig Chyrak lova az én hitt
levelemben nincsen, tehát én tőlem azt ne kérgy. Ha
szintén benne volna-is tekéltetlen eb, addig néked nem
adnám, meddig veled meg nem vinám.

Ez levelet látván te hitetlen eb, és rosz bestie
k...fi énnékem választot adgy, melly órában, és hol
akarod, hogy meg-vijunk, én is mingyárást el-megyek.
Isten velem. Költ Koppánybul 2. Mart. 1589.

Az te nem Barátod

Ibrahim Aga,
az hatalmas Török Csá-
szár Zászlós Agája.

*) Piski István hadnagy Tihanyból, 1588 dec. Ibrahim
Agához Török-Koppányba párbajra kihívást intézett: hogy még
a tél folytán, míg t. i. a Balaton jege járható, vele a kop-
pányi főbb törökök sorban életre halálra találkozzanak. Ezek
azonban a befagyási évszakot, úgy látszik, elszalasztották; mire
Ibrahim a bátorszívü és tréfás Piskitől egy elevenig ható gu-
nyos levéllel kerestetett újra meg, melyben gyávaságuk sze-
mére hányása mellett, csufságul egy sertés levágott farka is
volt zárva. Innen a vitéz Aga határtalan büszölete. —

*Mosolygó Sándor Rác-Uj-Fehértói közbirtokos, huszár fiához
Mihályhoz Szent Ilona szigetbe.*

Nobili ac forti Equestris Ordinis Militi, Michaëli Mosolygó, ad latus Generalis Moscovitici ex dispositione in Coalitione existentium Potentiarum in Insula Sanctae Helenae excubias agenti, filio mihi dilecto pateant. — in Insula S. Helenae, per Budam, Viennem, Londinum.

Édes kedves Fiam! Nem képzelheted, mely nagy csudálkozás lepett meg bennünket és egyszersmind mely rendkívül való öröm fogta el szülei szívünket, midőn egy tőlünk oly roppant világrész által elválasztott édes fiunknak már régóta ohajtva várt kedves levelét egyszer valahára megkaphattuk. Elevenen rajzold teméntelen viszontagságid képét, mely bizonyosan fájdalommá változtatta volna át örömünket, ha nem tudnók, hogy egy magyar nevelésü szív mindenkor elégséges azok kiállítására, főkép midőn azokat a Haza csendessége, boldogsága, sérthetetlen jussai és szabadsága fentartásaért szenvedí, a mikor azt nem is tartja szenvedésnek. Ugyde egy katona, midőn a Haza boldogságának és szabadságának védelmezésére felesküdt Felségnek szolgálatjába ajánlja magát : csupán azon czélből áldozza fel a maga nyugodalmát, hogy az által Hazájának ama legdrágább kincseit utolsó csepp véréig oltalmazza; mert nem lehetnek ott a hazafiak egyenként boldogok, hol az egész Haza magaboldogtalan. Dulce est pro patria mori, azaz : édes dolog a Hazáért meghalni, s egy magyar vitéznek mindenkor elégséges a Haza nevének említése, hogy az által katonai bátor szive minden nyomoruságok elhordozására megedzöhessék. Egész örömmel olvastuk, hogy viszontagságaid közepette egészséged jól szolgál, és hogy a szerencse ennyi messze földekre is hűségesen kísért, és annyi ezer meg ezer halálos csapásu fegyverek között is erős paizsul szolgált, — és hogy a te nemes lélekkel bíró Generálisod gratiáját is megnyerhetted. Azt is irod, hogy kevés idő múlva végkép megszabadulsz, és bár jól folynak is ottan dolgaid, mindazáltal csak haza fogsz törekedni : nemde a Haza szeretetének van-e ily ereje a szíven, mely a sors által legmesszebb hánytatott fiát is erős mágnes módjára vonja vissza kebelébe, még mikor kívülötte is jól folynának dolgai. Ezen haza vágyódásodat úgy nézem én is, mint egy természettől beléd oltatott virtust : jöjj tehát mihelyt módot találhatsz benne; bizván hogy a hatalmas ur Isten, ki téged odáig oltalma alatt szerencsésen elvezérlett, ismét visszaadhatja a Hazának az ő fiát; — mi pedig örömmel eltelve, előre terjesztett karokkal fogunk téged forró csókjaink között elfogadni.

Mi mindnyájan egészségesek vagyunk, Istennek hála, kivéven szegény édes Anyúdat, ki néhány hónap óta igen gyenge egészséggel bír. Mindazok, valakiket csak köszöntöttél, tégedet viszont forró köszöntésekkel idvezlenek; azok közt pedig nevezetesen édes Anyád, a kedves Feleséged, és még a kis Hugod is szívzszakva ohajtanak. A kedves Feleséged igen dicséretesen viseli magát; a drágaság alkalmatosságával néhány köböl életet is eladott, a honnan egy-két száz

forintért nem is szorul senkire. Azonban magam is jó egy pár hajlékot építettem egy fedél alá kőkéménynyel; a földek közül is egyiket kezemhez vettem, a másikat pedig az ősszel akarom visszakeríteni; a processus pedig már felment a királyi Táblára. Ezekből általláthatod, hogy nem felejtkeztünk mink el terólad, sem pedig örökséged elpusztító nem vagyunk.

Hátra volna, hogy atyai intést adjak a józan életre, ha nem tudnám hogy már elég idős vagy arra, s a sok viszontagság és azokból gyűjtött tapasztalás eléggé megtanithatott, hogy megkülönböztethesd : mi légyen a jó, mi pedig a rossz, mit kelljen követni, mit pedig eltávoztatni. Így tehát csupán arra kérvén, hogy bennünket másszor is tudósíts némely ott levő megjegyzést érdemlő dolgokról, szokásokról és állapotokról, hogy mi is ezzel más érdemes embereknek mint újsággal kedveskedhessünk : egyszersmind tégedet az ur Isten oltalmába ajánlván, maradtam Rác-Uj-Fehértón die 28-a May 1820.

Tégedet szerető

édes Atyád
Mosolygó Sándor, m. k.

*Husszain Szolnoki Bég levele Mészáros Benedek Debreczeni
Bíróhoz.*

Adassék ez leuel Döbröczönj fő Bjrónak hamarsághal.

My Huzein Bék Istennek engödelméből az Gyözzhetetlen hatalmas Császárnak Szolnaky fő Hely Tartóya és Szanczák Békye (névjegy).

Közzönetöm wtán Döbröczönj fő Byró. Ime megh jüue Szöczh László Budáról s megh tudgia mondanj mjnemü wálazzal wadnak. Ighön haraghszyk ő Nagha én reyámjs ti mjattatok. Jól emléközhettek reyáya, hog' én ennek előtte ennyéhánjszor megh irtam nektök, hogj Budára emböröteket küldgiétök : de azt ghondolátok, hoghi az én tanáczom nektek károtokra lézön. Touábá éz felöljs kelletek emléköznöm, maghadjs megh ghondolliad, hogj löhessek én ennek wtánna nektök jó akarattal és szolgálattal. Én ti tületek ennjuhánj forjnt költozéget kértem wala és egj wégh kknjczert, s a Hatuanj Béknek egj koczy szörzsámat. Mjndönös-tülis ez nem sokat tönne : de mégh czak egi wálazt sem teuétek rejáya. Az Hatvanj gyalogh szörösek felölis irtam wala walamjre wáló naghj haraghomba, de az hadgjárjon Hanem az möly keués költozégöt kértem wala, és az egi wégh kknjczert s az koczy szörzsámat : hizöm mjndönöstülis ez nem sokat tézön, küldgiétek megh. Engömetjs byzonj dologh hogj ighön megh haragitottatok wala, hogj mégh az leueleymre wálazt sem teztek : de ime méghis irtam mjndjárast Budára ő Naghának Szöcz Györghj felöl; wgjan itélöm azt, hogi el boczáttja ő Nagha. De byzonj dologh, hogj ha ez mastanj kiuánsághom megh nem lézön : tikis ennek wtánna én rejám sömmj dologhból ne byzzatok; magha né talám ha szinte Békötök nem wólnékis, éneköm megh hallgatják mjndönüt annjra az szómat mjnt egj embörnek. Oztou ez felölis kelletek emléköznöm, hogj ezöknek az gyaloghoknakis immár kj teljk

idejök, hanem ezeket még az egj vttal meg czerélljétek; — s immár szjnte mjgh az arathás el nem múljik, sömmyre nem erőltettek. És ezeket az szeke-reketjjs meg czerélljétek. Isten tarczoz meg.

Költ Szolnokba ma Keddön, Anno 1610.

Eghi palaczkot küldöttem hozzátok, mint hogj it nem találjatjk fa olay, énnem walamj keués fa olayt küldgietök.

Csokonai Vitéz Mihály Dr. Sándorffy Józsefhez Váradon.

Az urnak Dr. Sándorffy urnak, ns. Bihar vármegye ord. Physicusának egész tisztelettel. Váradon.

Tisztelt barátom! Én most sem mehetek Váradra, de talán nem is megyek soha; — nem annyira azért, hogy nemo libenter recolit*) qui laesit locum, hanem csak hogy életemben sehol sem találtam kevesebb gyönyörüséget mint ott. Esmeri az ur Rousseaut: itéljen utána engemet. Ott a szívnek nincs rubricája, a bakatelláknak pedig ezer van. Mihelyt az Isten az én születésemet a maga jótetszésével valóságossá tette: mindjárt szívemre nyomta azt a stempelt, melyhez csak seculumonként szokott nyulni, s ezt a karakterizáló mondást ejtette rá: *T e s z a b a d l é g y!* Nem kell nekem a political szabadság, nincs is szükségem reá; egy persiai Sophi, egy indostani Nabob, egy europai republica vagy akarmi ország és fejedelem igazgatása alatt is tudnék szabad lenni. Nem kívánok egyebet, hanem hogy testemet ne bántsák, ne akadályoztassanak annak szükségéinek megelégitésében. Lelkem felül és kívül van sphaerájokon, az egyedül az enyim. Szükségem annyi van a mennyit betölthetek; ha telik szaporitom, ha nincs módom benne, kevesitem — s eh bien! Ha szeretnek, ha becsülnek, ha tisztelnek, meg nem vetem s cynicusként nem vagyok rá ügyetlen: ha másképen csinálnak velem, kivált a plebecula (már az akar aranyos, akar szürös) akkor Horatiussal mea virtute me involvo et beatam pauperiem sine dote quaero.

Ilyen érzésekkel tudok én barátom! a kietlen Debreczenben isolálva élni s a ti gögös Váradotokra nem vágyakozni.

A francia tüz az anglus hideg vérrel bennem össze elegyedett. Az ur doctor és physicus: mondja meg, tehetek-e róla? Most egyebeket nem irhattam az urnak; közlelrol kapám ezeket az én érzésimet s nagy szerencsémnek tartom, hogy Váradon is van egy oly nemes barátom, a kinek kebelébe az efféléket kiönthetem. Éljen az ur boldogul s ne utálja meg készakarva-szegény, de magának gazdag barátját

C s o k o n a i t. m. k.

Jövö héten négy rendbeli munkámmal lesz módom és szerencsém az urnak kedveskedni. Debreczen. 3. jan. 1804.

*) Elöérzete dacára, a reá nézve csodásan végzetes várost, hol halálos sórvét veendő vala, ugyanazon év april havában csakugyan recolálta. V. ö. Minden Munk. (kiadta Schedel Pest 1844.) XLVIII, LXIX—LXXIV és 897—906. sz.

Adalék a nemzetiségi viszonyok ismeretéhez Magyarországon.

Hajdan sokkal szorosabb összeköttetésben állottak a hatalmas magyar oligarchák kies Liptó megye lakóival mint késöbben, mikor már a még jelenleg is minden idő viszontagságokkal dacolni látszó Liptó megyei várromok, s ezekkel egybekapcsolt nagyobb kiterjedésű birtokok a királyi fiscusra szállottak. A magas karpáthi bércek egyik láncolatán felépitve volt Óváron gyakrabban idözött Corvin János, mint ezen vár tulajdonosa, és liptói herceg, (Dux liptoviensis) s természetes, hogy mint ilyen szorosabb viszonyban állott Liptó megye számos nemességével, s népével. A lykavai várat legregebben Doncs, azután Bubek családok, késöb Illyés-házi István a nádor, s utoljára Tököli Imre birtokolák. Liptó-Ujvárnak pedig, Pekry, Zay, Balassa, Liechtenstein s legutoljára Osztrosich családok valának tulajdonosai. Különösen a Balassa család három kitünö fiának holt tetemei tétettek el örök nyugalomra a Hibbe mezővárosi protestáns templomba. Az ottani jegyzökönyv tanúsága szerint ott fekszik eltemetve Balassa János két fiával, kiknek egyike Esztergam alatt a törökök, másika pedig Kassa mellett a tatárok előtt honvédelmi szolgálatban elvérzett. Ezen kis adomák is tehát tanubizonyságul szolgálnak arra, hogy az imént nevezettek, és sok más nagyjaink szívesen idöztek Liptóban, s szívélyes összeköttetést tartottak Liptó megye népével.

Nemzetiségi tekintetben hogy viselték magokat a tót nép irányában országunk nagyjai, erre nézve szolgáljon bizonyosságul Weselényi Ferenc nádornak azon oltalmi-parancsa, melyet 1663. évi februar 2-ik napján, Hibbe mezőváros s illetöleg Osztrosich Mátyás részére tóth-lipcsei várából tót nyelven bocsájtott ki, s mely a nevezett mezőváros levéltárában eredetiben látható, ennek rövid kivonata itt következik: Comes Franciscus Veselényi de Hadad, Perpetuus in Murány sat. „Miatán Magyarország ugy régibb, mint ujjabb törvényei s szokásai szerint nagyságos urak, s más nemesek házai, vagyona és birtokai bár miféle katona néptöl szállásul igénybe nem vehetök, vagy kenyér-adagok s más a katonák szükségéire szolgálható jószágok azoktól erőhatalommal el nem vihetök: — annál fogva mi a fentérintett artikulusok és dicséretes régi szokások erejénél fogva Hibbe mező város urának Ngos Ghiletinczi Osztrosich Mátyásnak személyeit, házait, jószágait, s bár mi néven nevezendő más vagyonait, különös oltalmunk alá vévén, minden német, magyar és horvát akár gyalog akár lovas katonáknak, nádori hatalmunknál fogva meghagyuk s a t. Datum in Arce nostra Lipcse die 2-a febr. Anno 1663.

Közli Dobák Antal.

Levelezések.

Szatmár, 2. márc. 1859. Tekintetes szerkesztö ur! Ma városunk ritka ünnepélyes színt öltött magára. Ujjonnan kinevezett s már 9 holnap alatt várva várt

püspökünk a nép örömjajongása közt megérkezett, s üdvkiáltások közt vonult be pompás lakába.

Csak látni kellett azt az örömet, azt a magasztos lelkesedést, melylyel városunk összes lakossága a várva várt magas vendéget fogadá. Polgárság és katonai rend vetélkedve sietének minél fényesebbé tenni a menetet. A város banderiumot küldte elébe, s a püspöki hintó mellett lovagló fényes fiatal csapat ugyancsak ki is tett magáért derék polgármesterünk vezérlése alatt.

Nem is csoda ha egy olyan püspök halála után, minő megboldogult Hám János vala, a szatmári népre legörvendetesebb nap a püspöki bevonulás napja. . . . A megholt atyja, és barátja volt gazdagnak, szegénynek, s az élőtől szintén ezt várja a nép! Ha a s M i h á l y b a n nem fog csalódni, hanem beteljesülve látandja legszebb vágyait.

Nyolc osztályu főgymnasiumunk ügye még mindekkorig nincs eldöntve. Nem tudjuk püspöki marad-é — mint eddig volt, — vagy az állam, illetőleg kormány veszi-e át. Azonban reméljük és erősen hisszük, hogy ujonnan kinevezett püspökünk — kinek az iskolák iránti ragaszkodó lángszeretetét e hon népei áldva emlegetik — meg fogja tartani azt. Akkor hisszük, hogy a tanárok fizetéséről is — ismert bőkezűségénél fogva illetőleg gondoskodva leend.

Zarándi Aurél.

Szeged, március 3. 1859. Veszedelmes nyavalya kezd elharapózni színészeinknél, mi a közönséget észrevehetőleg bántja és elidegeníti. Szerepeiket nem tudják. Valóban, nincs untatóbb, nincs gyötrőbb, mint azon erőszakolt, akadozó, zavart, értelmetlen beszédet hallani, mely hanyagságnak szomorú következménye. Idétlen toldások, nyelvrontó csavarítások, egész szavak elnyelése, félnék pillantások a sugóra, ennek mértéken felül emelkedő hangossága s egyéb szükségképi balkörülmények a legjelesebb darabot elfércelni, a legtürelemesebb nézőt bosszantani, a legkedveltebb színészt nevetségessé tenni képesek. Így nem csoda, hogy bérlet szünetkor a ház majdnem üres, mi még Déesy jutalom- és László első vendégtéjékánál is sajnosan mutatkozott.

Dicséretes kivételt képeznek Felekiné és Tökés Em., kik elnézve némi affectatiótól és a páholyokkal cserélt sokszor fel-

tünő tekintetektől, jól emlézett szerepeiket rendesen helyes kifejezéssel s étellel adják.

Vendégeink közül Eötvös Borcsa, Németi György és László József, a nemzeti színház ismeretes tagjai kellő ügyességgel feleltek meg a hozzájuk kötött várakozásoknak. Mind a mellett az érthetőség hiánya, mit már Vörösmarty többször megró, gyakran náluk is megvan. Szerepeiket nagyon is jól tudván, önkénytelenül más szélsőségbe ragadtatnak. De minden esetre kívánatosb egy kis tulfeszített élénkség, mint kinlódva vontatott recitálás.

Tökés Emiliának utóbbi alkalommal ünnepélyesen becses ékszerekből álló ajándék nyújtott át közelismerés nyilatkozatául; szintugy m. hó 26-án a bucsuzó Lászlónak is dicsversek kísérctével. Sem egyik, sem másik jutalmazottnak nem tagadjuk érdemeit, s kitüntetésüknek a művészet érdekében szívünk-ből örvendünk. De igénytelen véleményünk szerint talán illőbb volna, ilyféle ajándékokat, mikben a közönség nagyobb részének köze sincs, magány uton átnyújtani; ez becsükből mitsem vonna le, és mind a nézőt, mind a kitüntetett személyt kölcsönös, bár pillanatnyi kellemetlen feszességtől megkímélné, míg a divatra kapott mód a művészet méltóságára valami lealacsonyítót foglal magában. — A népszinmű háttérben szendereg, miután képviselői nincsenek. —

Felette nagy sajnálattal olvastuk e lapokban, hogy Friedrich né idegen szinpad megszerezni szándékozik. Azon reménykecsegtetett bennünket, miszerint Szabó ur opera társulatának ezen ritka disze tavaszi estéinket sokáig nélkülözött műélvezettel fűszerezni fogná. —

Febr. 27-én tartott a 13 éves Auer Lipót hangversenye. — A versenyadó iránti szivességből Felekiné Vörösmarty „Hűség“ét szavalván, méltó tetszésben részesült, bár itt ott elfelejté kiemelni azon helyeket, hol a költemény súlypontjai rejlenek. Egyébiránt ismételt alkalommal el- és célszerűbb választást tanácsolunk Az uri hölgy- vagy a merengőhöz irt gyönyörű ódák talpraesett előadása bizonyosan gyümölcsözőbb lehetne, akármily irányeszme nélküli, 5 hosszú felvonáson keresztül nyomorgó izetlen drámánál. Átalában többi színészeinknek is figyelmébe ajánljuk lantos költészetünk nem csekély számu gyöngyeit, miknek ihlett megismertetése a szinpadon ezentul komolyabb részvétellel ohajtható. 18.

T Á R C S A.

A sors álnoksága.

Novella.

Irtá Thöbey.

A háztetőkről erősen csorgott a zavaros víz, s az utcák kovácsal ezelőtt még oly felhőrek, mintha csupa hattyu helylyel volnának behintve, most gyorsan változtatták külsejüket; a járók kelők által kemény szürke tömeggé összevert hó közöl itt ott kilátszani kezdett a barna kövezet. A mindinkább fogyó hó, piszkos víz alakjában, kis patakokat képezve siettett el a föld színéről, hogy azután föld alatti utakon keresse fel a Dunát. Itt ott már egy utcai lámpa világa kezdett derengeni a sűrű ködön, mi azonban nem gátlá, hogy az ellenkező irányban siető emberek, csak úgy mint azelőtt összcütöközzenek, s azután a szelidebbek bocsá-

nat kérések, a dühösebbek szitkozódások közt keressék az érintkezés alatt elvesztett kalapjaikat.

Egy lámpával ismét több világítja meg Pest utcáit s ezen legujabban meggyultnak néhány sugara egy általcllennen álló három emeletes ház fedél szobájába hatol, s csak ez, nem a már régen növekedő setétség juttatja eszébe a beteges külsejű, s téglák által támogatott asztal előtt ülő ifjunak, hogy az irásnak már nincs ideje; folkel tehát csontváz kinézésű székéről, melynek rámáján itt ott lógó sárga kötegek bizonyítják, hogy valaha szalma tartotta össze négy oldalát s hogy nem volt mindig ily zártszék kinézésű mint most. Felkel tehát s legelőbb is tollát szépen ovatosan, hogy kárt ne tegyen benne, kitörüli az itatós papirban. Azután azon ívet melyen irt, beporozza s miután a porzót, úgy hogy abból egy szem se ment kárba vissza töltötte, a porzótartó-

nak degradált, nyaka vesztett orvosságos üvegbe; összehajta a lapokat s belé tevő a tisztázott kéziratba, azon lapok közé, melyeknél abba hagyta a másolást.

Az ifju, irást s írói készleteket az asztal fiókba helyezett s igen meglepődöttnek látszott.

István, ez volt az ifju neve, nagyon karsu és magas volt, melle s vállalai keskenyek, s bár mire inkább mint erőre mutatnak. Képe csinos lett volna, ha nem lett volna kissé „hegyes,” azaz hogy orra nagyon kiállott a beesett arcok közül. Vonásai gyengédek, finomak, s ha kissé teltebbek lennének, még gyermekieseknek mondhatnánk azokat, így azonban legfeljebb is azt lehet rólok mondani, hogy kissé éretlenek. Az egész arc, de különösen a nagy világoskék szemek véghetetlen őszinteség s ártatlanságot fejeznek ki, s arra mutatnak, hogy belseje még gyermekiesebb mint külseje.

István tehát mint mondánk, nagyon meglepődöttnek látszott, és miután írásait elhelyezte, az ablak párkányhoz lépett, melyen két, papirosba tekert tárgy feküdt. István az asztalra helyezé azokat s kését kinyitva melléjük tevő. Most, kezeit össze téve, rövid imát mondott el; azután felbontá ama rejtélyes tartalmu papirokat; biz ezek ha rejtélyesek is, de regényesek semmi esetre sem voltak. Az egyik egy darab fekete kenyér volt; ez még csak megjárta volna, ez nem egészen inaestheticus tárgy, de a másik, alig merem leírni, a másik — turó volt, és pedig kissé erős illatu turó!

De ugy látszék, hogy az eledélek inaestheticussága nem zavará Istvánt; igen jó étvágygal látott a falatozáshoz s azt tartá, hogy kenyér és turó, ha nem is szépizlési tárgyak, de mindenesetre igen jó ízűek.

— Milyen jó ez a turó, gondolá István, milyen jó s mind a mellett nem igen drága; pedig azok a kik árulják, adhatnák drágábban is, nem gátolja őket abban semmi s még sem tesszik, mert jó szívűek, tudják hogy ezt többnyire szegények eszik, kik nem költhetnek sokat. Pedig a szegény kofákról, kik árulják, mennyi rosszat mondanak s mennyit gunyolják őket; igaz hogy egymással néha kissé gorombák s veszekednek, de tudom hogy szívükben nem kívánják azt, mit néha haragjokban mondanak.

Jó ez a turó és kenyér nagyon, kár hogy még egy kicsivel nincs több, akkor aztán egészen jól lennék lakva; no de nem szükséges, hogy egészen jól lakjon az ember, még az egészségnek jobb is, ha marad a gyomorban egy kis hely üresen; az orvosok legalább így mondják.

István eltette a papirokat, melyekbe az elfogyasztott étkek valóának tekerve, hogy holnap ismét hozhasson bennök.

— Istenem, istenem, sohajtott fel az ifju, mennyi hálával tartozom neked, ki még soha sem hagytál éhen lefeküdni.

A fiatal ember székre ereszkedett s gondolatokba merült; mert ez az egyetlen foglalatosság, melyet setétben is lehet folytatni. Életének nevezetesebb eseményei vonultak el lelke előtt; észébe jutott, hogy ápoló atyja egy becsületes, de szegény plébános, mint küldé őt fel Pestre hogy iskolába járjon, mert ügyvédnek szánta volt fogadott fiát; a derék pap azonban meghalt s István árván, magában, minden pártfogó nélkül maradt a világon; iskoláit a tökéletes pénzhány miatt nem folytathatá, s azzal a mit eddig tudott, a deák és görög nyelv, történet és földirat elemeivel nem szerezhett. A szegény gyermeknek helyzete iszonyu volt; könyek közt elpanaszlá szerencsétlenségét profeszoranak, egy jó öreg embernek. Ez rövid gondolkodás után arra emlékezteté, hogy szép írása van, s hogy azzal megkeresheti kenyerét. István ugy tett, mint profeszora mondi, s jelenleg már több évek óta él írások másolásából.

Istvánnak, miután egy fél órát gondolataiba merülve töltött el, észébe jutott, hogy nyolc órai folytonos írás után, nem árt egy kis járás. Felhuzá tehát kissé kopott téli öltönyét s éppen fejébe nyomta a kalapot, midőn kopogtatást hallott az ajtón.

— Szabad, kiálta István.

Az ajtó megnyilt s egy a setétben fel nem ismerhető alak jött be.

— Ki az? kérdé az ifju, de csodálkozására az ismételt kérdésre sem kapott feleletet; gyorsan gyertyát gyújtott, s most kissé csodálkozva szemlélé az előtte álló személyt.

Egy idős kopasz férfi volt az, ráncos sárga arccal, sovány tagjait inasi ruha fedé; kezében egy kis levelet tartott.

— Mit kíván ön? kérdezé István.

Az inas a levelet nyujtá, de István kinek szemei a jövővény arcán függtek, nem vevé észre e mozdulatot s az idegen hallgatagságán csodálkozva még egyszer kérdezé.

— Mi tetszik?

Az idegen kezébe nyomta a fiatal embernek a levelet.

— Ah, mondá ez, de hát miért nem szólott ön?

Az inas kezét szájára tette s azután ujával oly mozdulatot tett, melylyel azt szokták kifejezni: Nincs.

— Ah, szerencsétlen, néma? kiálta István s jó szívének megindulása ki volt fejezve arcán.

Az idegen ég felé vitte szemét.

Végre felbontá a levelet, mely „István urnak” volt címezve. A papir csak egy színházi zártszék jegyet tartalmazott.

— Nekem küldik ezt? kérdé István.

Az inas igent intett fejével.

— Persze azt nem tudhatom meg öntől, hogy kinek köszönhetem e szivességet?

Az inas vállait vonította.

— Igen, igen köszönöm urának jóságát, melyet nem tudom mikép hálálhatok meg.

Az inas meghajtotta magát s távozott.

— Lám, lám, milyen jó emberek vannak a világon; ime egy egész ismeretlen ember, ki talán soha nem is látott, milyen örömet csinál nekem.

István meglepetteté a jegyet.

— Mily rég nem voltam a színházban! mily régen vágytam ismét élvezhetni ama szép mulatságot. S ma éppen szomorujátékot adnak, mit legjobban szeretek; ez estnek emlékezete tulboldoggá fog tenni hetekre.

István eloltá a gyertyát, azután az ajtót bezárva maga után, lesietett a lépcsőn s a színház felé intézé lépteit.

Midőn belépett a földszintre, a színház még egészen üres és setét volt.

Egy kis fekete ruhás kisasszony elvette tőle a jegyet, s helyére vezeté, mely az első sorban volt.

István szépen megköszönte a kisasszony szivességét, azután kalapját térdei közé fogva leült; később azonban megunta az ülést és észébe jutott, hogy addig mig játszani nem kezdenek, talán állani is szabadna; elébb azonban hátra tekintett s csak miután látta, hogy a jelen lévő zártszék tulajdonosok közül négy, azaz a többség áll, birt annyi bátorsággal, hogy az előtte álló karzatnak támaszkodva s a bejárás felé fordulva, felálljon és a zártszék párnáját hátra fektesse, hogy lábait kényelmesebben kinyujthassa.

A színház telni kezdett; István háta megett egy kövér asszonyság foglalt helyet, csak hogy éppen testének szélessége miatt nagyon nehezen talált helyet a keskeny széken. Külömböző kényelembe helyezési igyekezetei közben Istvánnak térdeire találta lökni a felállított székpárnát.

— Bocsánatot kérek, mondá István nagyon udvariasan s térdeit dörzsölve, mialatt szépen ovatosan ismét visszaállítá a párnát.

De az asszonyság még nem találta egészen helyét s különböző evolutioi közt a párna ismét térdeire bukott Istvánnak, ki most tanácsosabbnak tartá addig mig az asszonyság tökéletesen le nem telepedik, térdein hagyni a súlyos csapásu fegyvert.

Végre az asszonyság megnyugodni látszott széke keskenységében, s látcsövével széljel kezdett nézni. István ezt látva, visszahelyezé azt a döntő kost, s azt hívé hogy térdei ezentul háborítatlanul fognak maradni.

De az emberi szív csalódásokra teremtett; ezt István is tapasztalá. A fészkelődő delnő egy barátját vette észre a háta megetti hetedik sorban s hirtelen hátra fordulván, pogácsa alakú kacsóját a megette ülők ijedten félre vonuló fejei közt elnyujtva, igyekezett barátja kezét elérni.

Szegény István! a szék ismét lábaim hevert; az asszony-ság pedig, midőn észrevette újabb tettét, össze ráncolta homlokát és nagyon haragos képet csinált. Ennélfogva az ifju jobbnak tartotta a párnát leereszteni helyére és reá ülni. Szerencséjére nem vette észre, hogy a haragos hölgy ezt demonstrációnak tekintve, még jobban megboszankodott.

Nem sokára azután az István jobbán lévő székre egy ur ült. Minthogy azonban a függöny éppen akkor huzatott fel, István nem méltatá figyelemre szomszédját, ki ellenkezőleg őt nagyon sok figyelemre látszott méltatni.

Minthogy azonban bennünket nem érdekel az előadott szomorujáték, tehát tekintsük meg ez urat, kinek külseje valóban nem érdemtelen néhány pillanatnyi szemléletre; magas széles homloka mély gondolkodó tehetségre látszott mutatni, s különböző phrenologiai szempontból vizsgálatra érdemes domborodásokkal bir; a széles orrgyök, az éles tekintetű szürkés szemek, mind átható észre mutatnak. Ezen férfi tehát nagy figyelemre méltatá Istvánt; előbb vonásait vizsgálá oly hosszasan, mintha azokból az ifju lelki tulajdonait akarná kiolvasni; azután annak kissé kopott öltönyére súlyeszté tekintetét. István sokkal inkább el volt foglalva a darabbal, minthogy ezt észre vehette volna; az érdek, melyel az előadáson függött, egő arcán volt kifejezve.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Szabadkai születésű híres hazánkfia Magyar László (tulajdonkép Horváth László) „délfrikai utazásai 1849—1857. években“ a magyar academia költségén megjelentek; eddig még csak az első kötet jegyzetekkel ellátva Hunfalvy János által. (Ára 4 új forint.) Ajánljuk ezen munkát olvasóinknak, mert ha földirati irodalmunk nem volna is oly szegény, minő az valósággal, még is kitünő helyet foglalna az el benne.

— Dózsa Dániel, ki nem rég a Kolozsvári Közlöny eddigi tetteles szoroksztsét, névlegesen is vette át, verseinek első kötetét adta ki. (Ára 1 fr. 25 kr. új pénzben) Dózsa már „Zandirhám“ című székely hősköteményével nagy figyelmet ébresztett maga iránt, és azon jó véleményt, melyet közönségünk felőle ápol, ugyszolván könyvének minden lapján igazolva látjuk. A költő mély érzelmeinek tán legszebb bizonyossága a „Látogatás“ című vers.

— Rimaszombat városa okiratilag lekötelezte magát, hogy a nemzeti színházat 15 éven át évenként 100 p. forinttal támogatandja.

— Oroszthonban 1855. évben 1500 ember halálra itta magát. Tizenhárom évvel azelőtt azok, kik agyonitták magukat csak 924 számra rugott.

— Több lelkes hölgy tiz évre szóló lekötelezéssel 78 arany jutalmat tűz ki az akadémiai ülésekben felolvasott értekezések közül annak megjutalmazására, mely szép és correct, szabatos és lehetőségig népszerű nyelvre, ékes előadásra és beltartalomra nézve egy év lefolyta alatt a tudós társaság által legkitünőbbnek találatik. Az első pályáév a jelen 1859-ik lesz.

— Az erdélyi ev. ref. egyházi főtanács Szabó Károly hazánkfiát, eddig nagykörösi tanárt, történeti és régiség-tani irodalmunkban nagyérdemű buvárunkat, kitől a haza még annyit reményl, az ó classica literatura tanárának választotta és hita meg a nagyenyedi főtanodába.

— Thali Kálmán két kötet („Zengő liget“ című) költeményekre, Almási Tihamér két kötet („Könyv és mosoly“ című) beszélggyűjteményre nyit előfizetést; az első 1 frt 60 krral; a másik 1 frt. 50 krral új pénzben.

— Abray Károly Szathmáron előfizetést hirdet „történeti beszélyeire,“ melyek april havában két 20—21 ivnyi kötetekben az előfizetőknek fognak szétküldetni. A két kötet előfizetési ára 1 frt pp. bolti ár két osztr. frt. leend.

— Rhédey László földbirtokos nem rég örökösök nélkül meghalozott, és 150000 forintnyi vagyonával következőleg végrendeletet: 50000 forint a magyar academiának, 50000 forint a nemzeti színház alaptőkéjének; és szintannyit a debreceni és sárospataki reform. collegiumoknak. Midőn ezen magasztos polgári erény bizonyítványát örömmel említenők, kifejezzük ohajunkat, vajha a haza minden polgára, ha már előbb nem, legalább a végrendekezés alkalmával emlékeznék meg nemzeti közintézeteinkről. Bár mily esekélyek lennének is az adakozások egyenkint, de ha szokássá válnék a végrendeletekben az eddig figyelembe vett jótékony célokon kívül nemzeti közintézeteinknek is valamit juttatni, ugy szellemi kifejlődésünk ezen hathatós tényezői csakhamar oly szilárdulást nyernének, melyet azoknak saját jövőnk érdekében kívánnunk kell.

— Budaváros pénzügye nem áll valami rózsás helyzetben. Szenvedőleges állása már 1281051 frta emelkedett. Ez állapot javítására a községi tanács kölcsönhöz folyamodott. Schuller és társa bécsi kereskedő házzal másfél millio újftnyi sorsjátéki kölesönt kötött. — Valódi plagium kezd lenni a városok elharapódzó eladósodása; vagy hát egész községek is elfelejtik, mint a kereskedők quid valeant humeri, quid ferre recusent?

Temesvári ujdonságok.

* Gróf Coronini kormányzó ő excellentiája meghagyása következtében, ezen koronaország egy terjedelmes ethnographiai-topographiai leírása fog készülni, mi célra a hatóságok, testületek, egyletek és szakemberek már fel is szólítottak a szükséges adatok megszerzésére. Egyuttal 3 $\frac{1}{2}$ ivből álló nyomtatott utasítás is adatott ki, azon tárgyak iránt, melyek a tervezett nagyszerű munkába felveendők. Négy osztályban következő fejezeteket találunk érintve: A helység és környéke, fekvése, története. Az itt létező hatóságok, hivatalok, intézetek, egyletek. Közlekedési eszközök. Hegyek. Tájékpók, távlátások, folyók, tavak, források, barlangok, romok, várak, emlékszobrok, okiratok. — Időjárás viszonyok, napkelet és alkonyat, hévmérsék, szelek, nedvesség és víz, égháboru, hó. Időszakok. A föld alkotása és minősége. Növények. Állatok. — A földterület elosztása, állapota és miveltésége. Termesztés és ipartevékenység. (Legnagyobb részletekben) — Az ember ismeretére szolgálnak leginkább ezen fejezetek: A népesség (nemzetiség, vallás, foglalatosság, születési és halálozási arány sat.) tanintézetek, jótékony intézetek, lakhelyek, élelmi szerek, ruházat, háztartási szerek, szokások, jelfejtésék, babonás szokások, mulatságok, tájszólások, közmondások, költészet, ének, nevezetes és kitünő egyéniségek, népmondák és regék, a különféle osztályok embereinek jellemzése. — Ezekből láthatjuk, hogy ha a terv szerint létesül a munka, a maga nemében páratlan, és főfő érdekű leend. Hogy ez történhessék, szükséges hogy az adatok minél bővebben csurogjanak be. A helytartóság az adatok egy részének beküldésére f. é. julius végeig a többiekre 1860. évi februar végéig tűzte ki a határidőt. Ohajtanék, hogy különösen a legutóbbi (az emberre vonatkozó) fejezetekre fordítassék figyelem, miután e részben még legkevesebb történt, és még is a legérdekesebb közlemények várhatók.

* Az imént lefolyt országos vásárunkat látogatván, bizony el kellett mondanunk: „sokakat látok, a kik nincsenek jelen,“ — mint a néhai tanár az üres iskolában. Azon kevesen is, kik a vásárra jöttek, bizvást otthon maradhattak volna, mert nem őket szoktuk keresni a vásáron. Értjük a szatócsokat, zsibárosokat, kocsmárosokat, a komédiás bódékat, ringelspielt, ablakramák és közönséges üvegportékák árulóit, mézeskalácsosokat sat. De a fazekasok, kosárcsinálók, deszka

és faedények árusai, gyapju- és bórkereskedők, timárok, bodnárok, szappanosok, asztalosok, pokrócosok, szijgyártók, kelmeárusok, kalaposok, saru- és csizmakészítők, szürszabók, kötélgártók, a földmivesek számos nyers terményeikkel sat., kik régente a vásártér legnagyobb részét ellepték, most legnagyobb részt egészen hiányzottak. Hetfőn volna rendje a vásár kezdetének, de mi azt láttuk, hogy sokan már hétfőn reggel szedték föl sártofaikat. Vevő természetesen még kevesebb volt, mint eladó.

* F. hó 16-án zeneegyletünk második hangversenyét adá, mely sok élvezetést nyújtott. Tetszést aratott Beethoven szeptettje; a St..... el kisasszony által szép kifejezéssel énekelt dal; és Limmer adagiója 4 gordonkára. Cs....nyi asszonyág a nagy számú közönségnek Thallberg egy ábrányával kedveskedett, melyet oly megható virtuositással játszott, miszerint igazolva láttuk a nagy művésztünk Liszt által egykor személyesen neki osztogatott dicséreteket. N.....rer kisasszony egy francia regécet (la lac) meglepő tökélyvel énekelt, mely helyes iskoláról és szép képességről tesz tanúságot. Ilyen hangalatot bizony sok nagy igényű énekesnő irigyelhetné a kisasszonytól. — A férfi karénekesek jól tarták magokat, keveset kielégített azonban a vegyes énekar. Még egy észrevételünk van arra nézve, hogy a mai programban egyetlen magyar zeneszerzemény, vagy dal nem fordult elő. Hogy ez jövőben történjék, nem csak azért igényelhetjük, mert minden, még idegen művész is, ki városunkban megfordul, megadja nekünk azt a tiszteletet, hogy magyar zenét is befogad, hanem mert művészi állapotjaink javulásáról éppen nemzeti zenénk tesz legszebb tanúságot. — Szabó József színigazgatónk most is díj nélkül engedé át a terem az egyletnek.

* A borjuvágás joga városunkban szabadon meg van engedve, minden céhi kötelék nélkül. Midőn ezen rendszabálynak a maga hasznát közönségünk érdekében elismernők, még is földmívelési és marhatenyésztési szempontból bizonyos ovatosságot tartunk szükségesnek, nehogy a vámon elveszítsünk

a mit a réven nyertünk. — Helybeli Józsefvárosunkban a borjuvágás a lakházak közepette történik; — ez sem nem szép sem nem egészséges dolog. Külömben miért hát állított a város 3000 fnyi költségen vágóhidat? Azt hisszük, hogy nem csak a mézárosok, hanem a hentesek, borjuvágók sat. is oda volnának utasítandók.

* Mintegy tíz nap előtt történt, hogy egy ácslegény a három koronához címzett házban szeretőjének orrát vágta le, hogy őt elrutitva megfoszsza reményétől más férfinak tetszhetni.

=== Színházunkban adatott f. hó 13-án: „Da Toni und sei Burgei.“ 14-én „Familienglück.“ 15-én „Ilka,“ Doppler operája ismételtetett. Közönség szép számu, az előadás szintoly jeles, mint első alkalommal. 16-án „Bonifaz Zeisels Abentheuer,“ bohózat. 17-én „Der Scheiben Toni,“ Birchpfeiffer féle színjáték. Üres ház. 18-án „Jüdin“ opera. Igen jeles volt Reichmann mint comthur, Narsed asszony (Sara) nehéz szerepének egyes részeit szép sikerrel énekelte. Reszler (Eleazar) annak dacára, hogy e szerep felülhaladja erejét, még is megállt, sőt dicséretes haladást is vettünk észre. Friedrichné eddigi híréhez méltóan énekelt. Bodorfi urat csak azért emlitjük, mert kis szerepében is (Ruggiero) meggyőzőtt bennünket, hogy szép hangját komoly betegsége után ismét visszanyerte, miről sok barátja aggodva kétségkedett. Közönség középszerű számmal. 19-én „Der Courier in die Pfalz,“ új vigjáték May A. .től. Igen érdekes színmű, mely bizonyosan általános tetszést nyer, ha az illetők szerepeiket tudják. Egyedül Wagner k. a.-ra nézve tehetünk ma dicséretes kivételt, mely szintoly értelmesen mint finomul szerepelt. A kisasszony jutalomjátéka volt ma, de a ház gyér látogatása nem nagy jutalom lehetett rá nézve. Hisszük egyébaránt, hogy Szabó igazgató ur, kiben komoly igyekezetet veszünk észre, némely bajokon segíteni, e jeles színésznőt a következő téli szakra is megtartandja.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

Pap Albert

(hangszerész Temesvárt, Józsefváros, 3 kengyelfutó utca 95. szám)

mindennemű billentyűs hangszert, ugymint: orgonát, fisharmonikát, játszószekrényt, kintornát, melodiont sat. készít, és új bécsi zongorákat is raktárában tart, hol ezek a legjutányosabb áron kaphatók.

Midőn ezennel saját készítményeit, és rendelt, vagy bizományos árukat a tisztelt közönség figyelmébe ajánlaná, tudtul adja egyszersmind, hogy a fenebbi hangszerek javítását, vagy igazítását is elvállalja, és azokat hangolni is kész.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez tüntetett ki érdemmel**, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyítottatott.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „golya“ című gyógyszertárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebizonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze túlterjed. Hogy mit képes mivelní Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknél azt már mint bebizonyult tényként kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életterőt nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir- és mű-árus úr.